

Ο Ν Ο Υ Μ Α Σ

ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ
ΠΟΛΙΤΙΚΗ - ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ -
ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΗ ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ
Δ. Π. ΤΑΓΚΟΠΟΥΛΟΣ

Εν τῇ λαῶν ὑπάρχει ἡμα
δεῖξῃ πῶς δὲ φοβᾶται τὴν
ἀλήθειαν—ΨΥΧΑΡΗΣ.

Κάθε γλώσσα ἔχει τοὺς φυ-
σικούς της κανόνες.
ΒΗΛΑΡΑΣ

ΧΡΟΝΙΑ Η'.

ΑΘΗΝΑ, ΚΕΡΙΑΚΗ 6 ΤΟΥ ΘΕΡΙΣΤΗ 1910

ΓΡΑΦΕΙΑ: ΔΡΟΜΟΣ ΖΗΝΩΝΑ ΑΡΙΘ. 2

ΑΡΙΘΜΟΣ 395

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΑΘΗΝΙΩΤΗΣ. Ἀθηναϊκά γράμματα.
EUGÈNE CLÉMENT. «Τὰ Τραγούδια τοῦ Ἀπρίλη».
ΙΕΙΟΝΑΣ. Μὲ τὸ μολύβι.
ΑΡΓΥΡΗΣ ΕΦΤΑΛΙΩΤΗΣ. Φυλλάδες τοῦ Γερο-
δήμου (συνέχεια).
Ο ΚΡΙΤΙΚΟΣ ΤΟΥ ΝΟΥΜΑ. Θεατρικά—«Ἡ Ἀτμο-
σφαῖρα».
ΑΛΕΞ. ΠΑΛΛΗΣ. Καινούρια ἐπιγράμματα.
» » Γιάνης Παπαδιαμαντόπουλος.
N. B. ΦΑΝΑΡΙΔΗΣ. George Meredith.
ΦΥΛΛΟΛΟΓΟΣ. Δικά μας καὶ ξένα.
ΠΑΡΑΓΡΑΦΑΚΙΑ — Ο,ΤΙ ΘΕΛΕΤΕ — ΧΩΡΙΣ
ΓΡΑΜΜΑΤΟΣΗΜΟ.

ΚΑΙΝΟΥΡΙΑ ΕΠΙΓΡΑΜΜΑΤΑ

[Στὴν Τοβίγγη, στὸ τυπογραφεῖο Λάουπ τοῦ νεώτε-
ρου, ξανατυπώθηκε ὁ «Ταμπουράς καὶ Κόπανος» τοῦ Πάλλη,
ἡ «ἀδελφὴ χιλιάδα», καθὼς λέει στὸ ξώφυλλο. Ἀπὸ τῆ
δεύτερη ἐκδόσῃ ξανατυπώνουμε δῶ τὰ καινούρια ἐπιγράμ-
ματα μὲ τὸν καινούριον τονισμὸ ποὺ δοκιμάζει ὁ Πάλλης
σὲ τοῦτο τὸ βιβλίον, καταργώντας ψιλές, δασείας καὶ περι-
σπωμένες, καὶ φυλάγοντας τὴν ὀξεῖαν μόνον στὴν παραλή-
γουσα καὶ στὴν προπαραλήγουσα.]

ΣΤΟ ΧΑΝΤΖΙΔΑΚΗ*

Μου λες, εἶναι ρίζα σου ἡ λέξη Χατζής,
σου λέω, ἡ λέξη Χάνι,
γιατί ὅλη μες σ' ὅλα τα χάνια θα βρεῖς
τοὺς ὁμοῦς σου που φτιάχνει.

ΣΤΟ ΣΤΑΗ

(που να εἶναι ; τι να κάνει ;)

Ο Σπύρος Στάης στὴν παλικάρια**
τέρι του δεν ἔχει.
Μα ὅταν ἀκούει φοιτητάρια,
σα λάβα τότε ἡ θερμότηγι ἰσλαντικο
ξεσπάζει ἡ τόλμα του καὶ τρέχει
πέραςμα ἀπο ὅπου βροῖσκει φουσικό.

* Ο φίλος παραπονιήθηκε που τον γράφω Χαντζιδακιν,
γιατί το ὄνομά του παράγεται, λέει, ἀπο το Χατζής κι'
ὄχι τάχα ἀπο τὴ λέξη Χάνι.

** Ο παλικάρας αὐτός ἤθελε κλειστές τὶς πόρτες τῆς
Βουλῆς ὅταν εἶτανε να βγάλει στο φόρο τα χάλια του Πα-
νεπιστήμιου. Τώρα ὕστερα πήρε καὶ τὸ φύσημά του κατὰ
το Τσιριγότο.

ΣΤΟΝ ΙΔΙΟ

Ω νπουργε με ράσα,
ὦ ζώσον σα νταῆς καὶ μα σπαθάρ σου,
που πότε να μας δίνεις τὴν κατάρα σου,
πότε να κόβεις πρᾶσα.

ΣΤΟ ΜΙΤΑΦΤΣΗ

(κατὰ το Χαρικλῆ)

Πάψε, μὴ δίνεις στους τρελους μυαλο
ὦ Μιταφτση μου βλάμη,
τι δίνε δίνε στον κάθε τρελο
δε σοῦμεινε πια δράμι.

ΣΤΟ ΜΙΣΘΟΡΙΩΤΗ

Εἰς τοιαύτην μούσῃν
πρεπεί καὶ μαγκιούρι,
γρόνθος σιδηροῦς,
ἵνα αὐτὴν τσακίσῃν,
οὕτω δ' ἀναβρῶσῃν
αιματώδους ροῦς.

ΣΕ ΜΙΑ

Τρώγε τρώγε μακαρόνι
καὶ λαπα σμυρνέικο,
πάχηνης σαν το πεπόνι
τὸ μουλκέικο.

ΣΤΟΥΣ ΔΕΣΠΟΤΑΔΕΣ ΤΗΣ ΠΟΛΗΣ

Λέτε πως ποιμνὴ εἶμαστε εμεῖς καὶ τάχα εσεῖς ποι-
μένες,
γιατί για τα τομάρια σας μαλλί
καὶ γάλα ἡ κρίας σας δίνουμε για τις παραδεσμένες.
Αὐνὴ τοιάδε Μπούσιος λαλεῖ.

ΣΤΟ ΣΥΝΔΕΣΜΟ

Με κρότους καὶ σπίνδες καὶ χάρη
σα ρουκέτα ἀνέβηκες,
μα τούμπα ἀνὲς οβύσε στυλιάρι
καὶ χαρτί κατέβηκες.

ΣΤΟ ΖΟΡΜΠΑ

Καινούργιο να μας κάνεις
κράτος καταπιύστικες,
καὶ βρήκες πως το φτιάχνεις
ἀμα προβιβάστηκες.

Γιατί ο Ρωμιός στο χέρι
αν κρατάει χιενάκια του,
να σιάζει πρώτα ξέρει
μούσι καὶ μουστάκια του.

ΣΤΟΝ ΟΜΗΡΟ

(ἀποχαιρετισμός προς τις Σμυρνιαωτοπούδες)

Γέρο μου, τί μας τραγουδάς τους ἀγριούς μαχαιράδες
που ἡ μεταξὺ τους τρώγονται ἡ τρωῖν με τις οκάδες
βαριά βοδιῶν κομάτια ;
Γέρος κι' ἐγώ, μα ὁμηρικό αν ὀρίζα κοπτεῖ
τῆς Σμύρνης θα ζουγράφιζα τα κοραλῆνια χεῖλη
καὶ τα μαργιόλα μάτια.

ΜΕ ΤΟ ΜΟΛΥΒΙ

ΑΛΛΑΧ ΙΚΠΕΡ...

Ἀπὸ τὴν τραπεζαρία τοῦ φιλόξενου σπιτιοῦ κα-
μαρώνω τὸ μιναρέ τοῦ ἀντικρυνοῦ, τοῦ γειτονικοῦ
μας τζαμιού. Καὶ νὰ δαῖς, τυχτικά, κάθε μεσημέρι
καὶ κάθε βράδι, ἀκόμα καὶ κάθε ἀπόγειομα, τὸ κιντὶ
ποὺ τὸ λένε δῶ, μὲ τὴν πρώτη μπουκιά ποὺ θὰ
βάλω στὸ στόμα μου, μὲ τὴν πρώτη ρουφηξιά τοῦ
καφέ, θάκούσω τὸ μουεζίνη νὰ φωνάζει τραγουδιστά,
σ' ἕναν τόνο ἀνάκατο ἀπὸ δέηση, παράπονο κ' ἐλ-
πίδα :

— Ἀλλάχ ἱκπέρ... Μούαλημ ἱκπέρ...
καὶ νὰ ξακολουθᾷ τὴν προσευκὴ του.

Τρῶμε, κουβεντιάζουμε, σπαῖνουμε, γελάμε,
συζητοῦμε. Δὲν ἀκούω τίποτα· ἀπὸ τίποτα δὲν
τραβιέμαι. Ταῦτιά μου καὶ ἡ ψυχὴ μου δομένα στὴ
φωνὴ τοῦ μουεζίνου.

— Λαῖλαλάχ Μουαμέτ ρεσουλ-ούλ-λάχ Ἀλήμ
Πενάχ. Ἀλήμ Πενάχ !...

Φώναζε, φτωχέ. Φώναζε νὰ σ' ἀκούσει ὁ Ἀλ-
λάχ, ἕνας Ἀλλάχ—ποῦ νὰ βρεῖσεται ;—θεόκου-
φος, ἀφοῦ δὲν ἀκούει τὸ Δίκιο ποὺ κάθε στιγμὴ
στιγμούλα ποδοπατιέται κάτου στὴ γῆς, ποὺ κάθε
στιγμὴ στιγμούλα τὸν παρακαλιέται. Τόσο αἶμα
χύνεται ἄδικα τῶν ἀδίκων, ποτάμια δάκρυα μου-
σκεύουνε τὶς ἔρμες ψυχές, μπουμπουνητὰ ἀπὸ γογγυ-
σμούς καὶ ἀναστενάγματα πᾶσα ὥρα συγκλονοῦνε τὸν
αἰθέρα...—καὶ ὁ Ἀλλάχ ὁ θεόκουφος δὲν τᾶκούει,
καὶ ὁ Ἀλλάχ ὁ θεόστραχος δὲν τὰ βλέπει, καὶ ὁ Ἀλ-
λάχ ὁ πετρόφυχος δὲ συγκινιέται ἀπ' αὐτά...

Καὶ θάκούσει ἐσένα, φτωχέ μουεζίνη ;
Ἀλλάχ ἱκπέρ...

Νὰ ὑπάρχει Θεός;

Κάπου θὰ ὑπάρχει κάποιος Θεός—στὸν οὐρανὸ πάνου, στὰ καταβάθρα τῆς γῆς, στὴν ψυχὴ μας μέσα, στὴ φύση ἐλοτρόγυρα—παντοῦ καὶ πουθενὰ θὰ ὑπάρχει, φαίνεται, κάποιος Θεός πού ὁ φτωχὸς ὁ μουεζίνης ξελαρυγγιάζεται φωνάζοντας τονε 'Αλλάχ καὶ πού ἐγὼ σιγαλὰ σιγαλὰ τονε λέω—καὶ τὸν παρακαλιέμαι—'Ελπίδα.

2

ΧΑΝΟΥΜΑΚΙ

Πατημασιές ἀκούγονται στὸ στενοσόκακο. Πότε βαριές, πότε ἀνάλαφρες. Καὶ πότε ντούγκ! ντούγκ! ἢ ἀντικρυνὴ πορτοῦλα.

Ἐπετιέμαι καὶ κρυφολέπω μὲς' ἀπὸ τοὺς βαριούς μπερντέδες. Κάποιος χτυπάει τὴν πόρτα. Ἡ πόρτα δὲν ἀνοίγεται. Μιά φωνούλα γλυκιὰ ἀπὸ μέσα ρωτάει, μιὰ φωνὴ βαριὰ ἀπ' ὧς ἀποκρίνεται, κ' ὕστερα σιωπὴ κ' ἐρημιὰ στὸ στενοσόκακο.

Καὶ πάλι ντούγκ! ντούγκ! Καὶ πάλι ἐγὼ στὸ μετερίζι μου, πίσω ἀπὸ τοὺς βαριούς μπερντέδες.

Τούτῃ τῇ φορὰ δὲ χτυπάει ἀντρας' χτυπάει γυναίκα, χανούμισσα. Καὶ ἡ πόρτα μισανοίγεται, καμιά φορὰ ἀνοίγεται καὶ διάπλατα, κ' ἕνα κεφάλαι τετράξαθο, χαριτωμένο, κ' ἕνα κορμάκι λιγερό, προβάλλει καὶ χαμογελάει καὶ τραβάει τὴ χανούμισσα μέσα καὶ κλείνεται ἡ πόρτα ἀπότομα.

Τὸ χανουμάκι. Δεκάξη, δεκαφτὰ χρονῶνε. Κι ὁ ξηνητάρης, ὁ ἴσαμε κεῖ πάνου, ὁ καλοστεκούμενος Τουρκαλάς, ὁχι πατέρας του, μὰ ἀφέντης του—ἀντρας του, νὰ ποῦμε.

Χαράμι του. Μιά φορὰ σὰ νὰ μὲ εἶδε τὸ χανουμάκι πού τὸ κρυφωθεῖσα πίσω ἀπὸ τοὺς μπερντέδες. Κ' ἔδγαλε, ἔτσι καθὼς εἴτανε κείνη τὴν ὥρα ἐρημιὰ στὸ στενοσόκακο, περισσότερο τὸ κεφάλι του καὶ τὸ κορμάκι του ὧς ἀπὸ τὴν πόρτα καὶ στάθηκε καὶ περσότερη ὥρα, τάχα κουβεντιάζοντας μὲ τὴ βίβλιτα.

Μιά φορὰ σὰ νὰ μὲ εἶδε ὁ γέρος πού κρυφωθεῖσα. Καὶ κοντοστάθηκε. Κ' ἔρηξε μιὰ λοξὴ ματιά στὸ παράθυρο. Καὶ μπήκε μέσα. Καὶ ἔκλεισε τὴν πόρτα βροντερὰ.

Τοσοδὰ τὸ σοκάκι. Νά, τοσοδὰ. Ν' ἀπλωνα τὸ χέρι μου θάφτανα, θαρρῶ, νανοίξω τὴν πόρτα καὶ νὰ πῶ στὸ χανουμάκι:

— Τὸ κλουβὶ ἀνοιχτό. Πέταξε νὰ χαρεῖς τὴ λευτεριά σου κ' ἐσύ, σκλαβωμένο πουλί!...

3

Ο ΒΡΟΥΚΟΛΑΚΑΣ

'Υστερ' ἀπὸ χρόνια. 'Υστερ' ἀπὸ εἴκοσι, εἴκοσι—πέντε χρόνια. Γιὰ φαντάσου! Καὶ νὰ τύχει νὰ κατεβῶ ἐγὼ στὴν Κρήτη καὶ νὰ βρίσκεσαι ἐσύ ἐδῶ καὶ νὰνταμωθοῦμε ἕνα πρωῒνὸ στὸν καφενέ, τοῦ Χατζόπουλου, πού τονε λένε, κεῖ στὶς Τρεῖς Καμάρες.

Νιό, παιδιά, χωρίστηκαμε καὶ κουρασμένοι στρατοκόποι τῆς ζωῆς ξανταμωθήκαμε, μὲ φιλοχονισμένα τὰ μαλλιά καὶ μὲ τίς ψυχὲς καρβουνιασμένες.

Καὶ μιλήσαμε γιὰ τοὺς φίλους μας, γιὰ τὴ χρυσὴ μας παρέα, τὴν τοτινὴ.

— Ὁ Νίκος πέθανε, τὸ ξέρω. 'Αμὲ ὁ Μῆτσος;

— Πέθανε κι αὐτός.

— Ὁ Γιάγκος;

— Οὐ...ἀπὸ χρόνια!

— Κι ὁ Γιάσος!...

— Ναι, κι αὐτός...

— Ὡστε οἱ δύο μας μονάχα μέινουμε;

Ναι, οἱ δύο μας, ἄμοιρε Μαθιέ. Μὰ οὔτε μεῖς. Πάνε κ' οἱ ἔξη οἱ λεβέντες. Οἱ τέσσερις ἀπὸ τὸ Χάρο, ἐμεῖς οἱ δύο ἀπὸ τὰ δέρφι του, τὸ Χρόνο. Πάνε κ' οἱ ἔξη οἱ λεβέντες. Θιὸς χωρὶς' τους. Πάνε.

Κ' ἔκλαιγες τοὺς πεθαμένους μας, ἄμοιρε Μαθιέ, καὶ δὲ λογάριζες καθόλου τοὺς δύο μας, πού περνούσαμε στὴ φαντασία σου τάχα γιὰ ζωντανοί.

Καὶ μιλοῦσες. 'Ακράτητα μιλοῦσες. 'Ηθελες νὰν τὰ πεῖς ὅλα, νὰ μοῦ ξεμυστερευτεῖς ὅλες τίς ἐλπίδες σου κι ὅλα τὰ ὄνειρά σου. Καὶ μιλοῦσες ἀκράτητα. Κάπιο προαίστημα λές καὶ σὲ κυρίευε πὼς ἴσως πιά δὲ θὰ ξανταμωθοῦμε στὴ ζωὴ—καὶ βιαζόσουν νὰ κάνεις ὥρες τίς στιγμὲς καὶ χρόνια τίς ὥρες, νὰ ζήσεις ἔτσι περσότερο καιρὸ σιμά μου καὶ νὰ μοῦ τὰ πεῖς ὅλα, ὅλα...

Μὰ μὴ θαρρεῖς πὼς σ' ἀκούγα, ἄμοιρε Μαθιέ. 'Οχι, δὲ σ' ἀκούγα. Μόνο σ' ἔβλεπα. Σ' ἔβλεπα κι ἀνατρώμαζα. Γιατὶ σὲ σένα ἔβλεπα τὸ βρουκόλακα τῆς πεθαμένης Νιότης μου, πού βγήκε ἀπὸ

τὸ κιβούρι του νὰ μοῦ φωνάξει χλευαστικὰ πόσο ὁμορφὴ εἴταν ἡ ζωὴ πού πέρασε καὶ πού δὲ συλλογιστήκαμε τότε νὰν τὴ χαροῦμε.

'Ηράκλειο (τῆς Κρήτης), Μάης τοῦ 1910.

ΙΣΙΟΝΑΣ

ΓΙΑΝΗΣ ΠΑΠΑΔΙΑΜΑΝΤΟΠΟΥΛΟΣ

Τὴν ἀνοιξὴ τοῦ 1908 ἔτυχε νὰ περάσω μερικὲς μέρες στὸ Παρίσι, ὅπου σ' ἐνὸς φίλου μου τὸ τραπέζι παρατήρησα τὴν Ἰφιγένεια τοῦ Παπαδιαμαντόπουλου μὲ ἀφτόγραφο ἀφιέρωμα πρὸς τὸ φίλο μου. Παρακάλεσα λοιπὸν τὸ φίλο μου, ἀφοῦ εἴταν τόσο σχετικὸς του, νὰ μὲ γνωρίσει μὲ τὸν ξακουσμένο ποιητὴ. Ἔτσι συμφωνήθηκε νὰ ἀπαντηθοῦμε οἱ τέσσερις—ὁ τέταρτος εἴταν ἕνας γιός μου—στὸ Café Napolitain τῆς λεωφόρου τῶν Ἰταλῶν, ὅπου, φαίνεται, περνοῦσε ὁ ποιητὴς κάθε του ἀπομεινήμερο.

Εἴταν ἀπάνου κάτου 4-ῆ ὥρα. 'Αν εἶναι ἀληθινὰ ὅσα ἀκουσα, ὁ Παπαδιαμαντόπουλος μόλις τέτα ὥρα εἴταν ἑτοιμὸς νὰ βγεῖ. Ξενυχτοῦσε ὡς στὸ πρωῒ ἢ μὲ τοὺς φίλους του ἢ γράφοντας. Ὁ φίλος μου τὸν ἀπάντησε ἕνα πρωῒ στίς 8 μὲ τὰ χερσὶνὰ τοῦ στὸ χέρι, ἐνῶ πῆγαινε νὰν τὰ παραδώσει σὲ μιὰ ἐφημερίδα καὶ κατόπι νὰ κοιμηθεῖ. Ἡ ὄψη του ὅμως—ἀν κι' ἀκουσα πὼς ἔπινε κιόλας κομὰτι—δὲν εἴταν ὄψη ἀνθρώπου ξενοχτέρη καὶ κουρασμένου· φαίνονταν γερός καὶ ζωηρός μὲ ὄψη ἀνάλογη πρὸς τὴν ἡλικία του. Εἴταν καὶ καλοτρίμενος καὶ καλοφορεμένος καὶ μὲ τὸ γνωστὸ του μονογάλι.

Ἐφτασε καὶ στὴν ὥρα του. Γιατὶ οἱ τρόποι του εἴταν ἀνθρώπου πού ἤξερε ἀπὸ κόσμο. Μιλοῦσε μὲ πολλὴ ζωὴ καὶ κομὰτι δυνατὰ, μὰ καθόλου φόρτικὰ μήτε φαντασμένα. Ὁ τόνος του εἴταν τόνος συντρόφου, μὰ συντρόφου πού συνήθισε νὰ δεσπόζει τὴν κουβέντα. Μιλοῦσε μόνος του πολλὰ περισσότερα, παρ' ὅτι ἐμεῖς ἀντάμα οἱ ἄλλοι τρεῖς, μὰ ὄχι σὰ νὰ καμάρωνε τὴ φωνή του εἴταν ἑτοιμὸς καὶ νὰ ἀκούσει. Μὰ μιλοῦσε περισσότερα γιατί εἶχε περισσότερα νὰ πεῖ τὰ λόγια του ἀνάδρουζαν ἀφθονα σὰν ἀπὸ νερομάννα. Εἴταν καὶ πολὺ παραστατικὰ καὶ νόστιμα, ἀκόμα καὶ σοφὰ ὄχι ρητορικὰ μήτε ἴδασκαλικά. 'Ανακάτεβε, ἐννοεῖται, ἀρετὰ γαλλικά, μὰ ὄχι καὶ τόσα ὅσα περιμένα' ὄχι βέβαια τόσα ὅσα

GEORGE MEREDITH

...If I drink oblivion of a day
So shorten I the stature of my soul...
(Meredith)

Σ' ἕνα ἀπόμακρο καὶ δασυστόλιστο πύργο, σ' αὐτὸν τὸν ἴδι πούζησε κι ὁ Stevenson καὶ ὁ Keats γράφοντας τὸν Endymion—λές κ' οἱ μούσες ὅλες τὸν ἔχουνε στοιχειώσει αὐτὸν τὸν πύργο—κοντὰ στοὺς ἀγρίους κι ὀλοπράσινους δρυμοὺς τοῦ Box Hill, πέρασε τὰ τελευταῖα χρόνια τῆς ζωῆς του ὁ ἄγνωστος ἀκόμα σ' ἐμᾶς George Meredith. 'Απομονωμένος ἀπὸ τὸν κόσμον, πύργος αὐτὸς τοῦ πνέματος μὲς σ' ἄλλον πύργο, ζοῦσε μὲ τῆς ιδέας του τὸ γλυκὸ συντρόφεμα καὶ μὲ τοῦ κόσμου ποῦχε δημιουργήσει τὰ διάπλατα ὄνειρα μόνο, κ' οἱ μόνες διακοπὲς στὴ φιλοσοφική του ζωὴ εἴτανε τῶν θαυμαστῶνε του μερικὰ δείγματα λατρείας. 'Υστερ' ἀπὸ 81 χρονῶ ζωῆ, (γεννήθηκε στὰ 1828)¹⁾ πέ-

¹⁾ Τὸν ἴδιο χρόνον μὲ τὸν Tolstoj, τὸν Ibsen, τὸν Taine κλπ.

θανε τὸ περσινὸ καλοκαίρι, ἀφίνοντας μας βαθεῖα, τοῦ περασμοῦ του ἀπὸ τὸν κόσμον, σημάδια. Ὅπως στὴ ζωὴ του, ἔτσι καὶ στὸ θάνατό του ὁ Meredith.

— Τὸ θάνατο, ἔλεγε, ἔζησα πολὺ καὶ δὲν τὸν φοβοῦμαι: δὲν εἶναι παρὰ ἡ ἄλλη μεριά τῆς πόρτας!...

Καὶ πραγματικῶς ὕστερ' ἀπὸ μισοῦ αἰῶνα λάτρεμα τῆς ὁμορφίης πούβγαλε τὸ μοναδικὸ ἔργο του, παρθένο, ξένο ἀπὸ κάθε ταπεινὴ ὑποχώρηση καὶ σεβαστὸ ἀπὸ ὅλον τὸν ἀναπτυγμένο κόσμον, τί εἶχε νὰ φοβηθῇ ἀπὸ τὸ θάνατο ὁ Meredith; Ὁ ποιητὴς, ὁ συγγραφεὺς ὁ ἀγαπητὸς τῆς νιότης, στὴν ἀρχὴ τῆς περασμένης ἀνοιξῆς (18 τοῦ Μάη) πέταξε ψηλὰ ἀναστημένος ὀλάνκερος, μ' ὅλη τὴν ὁμορφίαν τῆς ψυχῆς του, στὸ ἀθάνατο ἔργο του.

Μπορεῖ κι αὐτὸς νὰ λογαριασθῇ μὲ τοὺς συγγραφάδες τῆς προηγούμενης γενεᾶς, μὰζὶ μὲ τὸν Dickens καὶ τὸν Thackeray. Μόνο ἡ θανὴ του εἶναι κοντὰ μας· κι ὅμως ὁ Meredith μπορεῖ νὰ μπῇ δίπλα—τέτοια εἶναι ἡ τέχνη του καὶ τὸ εἶδος του—μὲ τοὺς ἄλλους τρεῖς μεγαλῶτατους ἀντιπρόσωπους τῆς σύγκαιρης ἀγγλικῆς σκέψης. Τὸνομά του λάμπει μὲ τὰ ὀνόματα τοῦ Hardy, τοῦ

Swinburne καὶ τοῦ Kipling. Τὸ ἔργο τοῦ Meredith εἶναι σὰν ἀλυσίδα πού ἐνώνει τὴν προηγούμενη φιλολογικὴ παραγωγὴ τῆς Ἀγγλίας μὲ τὴ σημερινή της. 'Απὸ τοὺς λογοτέχνες τῆς γενεᾶς του χωρίζεται μὲ τοὺς πρωτότυπους, παραξένους κι ἀλλόκοτους χαραχτῆρες πού δημιουργεῖ καὶ μὲ μιὰ ἐλπίδα ἰδιαίτερη γλώσσα πού μόνος αὐτὸς τῆς ἔδωσε ζωὴ καὶ μ' αὐτὴν ἀνεβαίνει σὲ ἀληθινὸ καὶ μέγαν ὕψος ἑκφραστῆς καὶ ἀρμονίας.

Ὁ Meredith φάνηκε σ' ἐποχὴ πού τὰ μεγαλῶτερα ὀνόματα λάμπανε στὸ φιλολογικὸ οὐρανὸ τοῦ τόπου του. Αὐτοὶ ποῦπαμε προηγήτερα, ὁ Morris, ὁ Ruskin μεσουρανοῦσαν, ὅλοι πρώτης γραμμῆς κεφάλια μὲ παγκόσμια φήμη. Τότε ἦρθε κι ὁ νιὸς ἀκόμα Meredith. Τόσοι καὶ τόσοι μεγάλοι φυσικὸ εἴτανε νὰ τότε σκεπάζουν καὶ νὰ μὴν τὸν ἀφήσουνε νὰ φανῇ, ἀφοῦ μάλιστα κι ὁ ἴδιος ποτὲ δὲν κατέβηκε στὴν ταπεινὴν ρεκλάμα, ἀλλὰ πάντα ζοῦσε τὴν ἀριστοκρατικὴ πνευματικὴ ζωὴ πού κάθε μεγάλος νοῦς μπορεῖ καὶ ζῇ, βράχος αὐτὸς ἀκλόνητος στὰ κύματα πού ἀπὸ παντοῦ τὸν χτύπαγαν, σὰ νὰχε τὴν πίστη πὼς κι αὐτὸς μιὰ μέρα θάμπαινε στὸν ἴδιο κύκλον μ' ὅλους τοὺς συγκαταίμενους του μεγάλους.